

Klimaatcircus in oliestaat Qatar wel degelijk belangrijk

Pieter Pauw (w.p.pauw@gmail.com)

Met een dag vertraging eindigde uiteindelijk de jaarlijkse klimaattop, die ditmaal in de stad Doha in oliestaat Qatar werd gehouden. Over die locatie was al veel discussie - per hoofd van de bevolking heeft Qatar de hoogste CO₂ uitstoot ter wereld. Nu blijkt het resultaat van de conferentie (COP18) ook nog eens in schril contrast te staan met de urgentie van het klimaatprobleem. Media beschreven het resultaat als slap, mager en minimaal. Maar wie de klimaattop mislukt noemt, heeft het spel niet begrepen.

De klimaatonderhandelingen vonden uitgerekend in oliestaat Qatar plaats. Een woestijnland dat al zijn voedsel (vaak per vliegtuig) importeert, dat al zijn drinkwater uit zeewater wint, waar elektriciteit voor huishoudens gratis is en waar benzine een kwartje per liter kost. Maar Qataarse olievelden zijn al over hun productiepiek heen. Over ongeveer 50 jaar eindigt de als vanzelfsprekende olierijkdom. En omdat het 's zomer nu al 50°C wordt, is ook Qatar angstig voor oplopende temperaturen.

Juist omdat COP18 in Qatar plaatsvond, wagen voor het eerst ook verschillende golfstaten zich aan mitigatieplannen. Die wilden daar nooit aan meedoen, omdat de hoge economische afhankelijkheid van olie, zoals ze zelf zeggen 'mitigatie in een potentieel conflict brengt met nationale ontwikkelingsdoelen'. Tijdens COP18 gingen allerlei geruchten over plannen van de golfstaten. De verklaring die Saoedi-Arabië, Bahrein, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten uiteindelijk aflegden is vaag. Maar het begin is er, en bovendien verklaarden de vier landen dat de kans groot is dat anderen in 'soortgelijke situaties' geïnteresseerd zijn en zullen volgen.

Er zijn meer positieve voorbeelden van hoe klimaatconferenties de wisselwerking tussen landen bevorderen. Aan het begin van COP18 kwam Brazilië met de mededeling dat de ontbossing in haar Amazonegebied afgelopen jaar met 27% is afgenomen, tot het laagste niveau sinds 1988. Groot applaus was het gevolg. Zonder internationale druk zou die prestatie niet gerealiseerd zijn. Tegelijkertijd werd er met de vinger gewezen: als Brazilië zo iets kan, dan mag van rijkere grootvervuilers als de VS en China ook meer geëist worden.

Dan de internationale afspraken. Iedereen weet: de resultaten van 'Doha' zullen de wereld niet behoeden voor vergaande klimaatverandering. Maar dat kon ook niet verwacht worden. In de echte wereld, buiten het klimaatcircus, wordt het succes van 'Doha' afgemeten aan afspraken over vermindering van CO₂ uitstoot. Maar zo simpel is het niet. Klimaatverandering is geen milieuprobleem dat je even oplost. De onderhandelingen gaan over de toekomst van de wereldeconomie en over nationale belangen van bijna tweehonderd compleet verschillende landen; nu, in de aankomende eeuw, en verder in de toekomst. Een klimaatconferentie is geen zaal met wereldleiders, maar telt meer dan 10.000 deelnemers, van delegaties, waarnemers en media. Er wordt onderhandeld in zeven verschillende lichamen en tientallen groepen en commissies. Om nog maar niet te spreken van bijvoorbeeld officiële - en niet-officiële side events, contactgroepen, rondetafelgesprekken, tentoonstellingen, en pers- en waarnemer conferenties, en 'informele informals' (nieuw in Doha!).

Er zijn noemenswaardige resultaten. Na de vorige klimaatconferentie hadden alle geïndustrialiseerde landen en 49 ontwikkelingslanden -waaronder China- plannen om hun CO₂ uitstoot te beperken. Samen zijn zij goed voor 80% van de mondiale uitstoot. In Qatar maakte behalve de vier eerder genoemde golfstaten ook de Dominicaanse republiek bekend om haar CO₂ uitstoot fors te verminderen. Daarnaast zijn eerder gemaakte afspraken verder uitgewerkt, zoals die over het Groene Klimaatfonds om ontwikkelingslanden te ondersteunen. Ook is het Kyoto Protocol voortgezet, zij het in afgeslankte vorm.

'Te kleine stappen, het duurt te lang', klagen velen, en ik ben het met ze eens. Maar vergelijk de voortgang dan eens met eerdere diplomatieke onderhandelingen waarbij staten op gelijk niveau onderhandelen. De vrede van Westfalen van 1648 is het schoolvoorbeeld: daarmee kwam een einde aan zowel de tachtigjarige als de dertigjarige oorlog. Daar werd maar liefst vijf jaar lang ononderbroken voor onderhandeld, terwijl er slechts vijf staten deelnamen. Of vergelijk het met het verdrag van Dayton in 1995. Ondanks alle internationale druk tekenden Bosnië-Herzegovina, Kroatië en Joegoslavië pas na drie jaar onderhandelen voor het einde van de Bosnische oorlog.

De vrede van Westfalen en het verdrag van Dayton werden pas gesloten toen de strijdende partijen begrepen dat er geen winst te behalen was met voortzetting van de strijd. Dat vormt ook de achtergrond voor het tempo van de klimaatonderhandelingen. Er bestaat geen twijfel over de sleutelrol van de VN klimaatconferenties bij de aanpak van het klimaatprobleem. De vraag is, wanneer de daar onderhandelende landen er eindelijk achter komen dat er niets te winnen valt bij verdere vertraging.